

Բայց Մարգինը չուսով դարձեալ ինք զինք
ամփոփեց: Քանի մը վայրկեան նստաւ ամփոփ մը
վրայ եւ սեւեռեալ կը նայէր իւր առջեւ: Վերջա-
պէս սպը ելաւ: Դէմքն ինքզանութիւն գգեցած էր
եւ աշուրներն ուրախութեան կայծեր կ'արձակէին:
«Բախտ մը, բաւ մեղանայնք ծիծաղեցով, որ զինա-
րանս քաւ նշխարաւք էր, Մարիամ: Սենեորին ազ-
նուականութիւնը չէր ներած զայս աչ չեաա-
զտեւ:» (Հարուն-իւլ-ի):

ՅՈՐԴԱՆԻ ՅՈՐԴ

ՆՈՐԴԱՆԻՔ

Զորախոտ լուսնի մը:

Ս. Ինննայի Presse օրագիրն հետեւեալ ցաւ-
ալի հետագիրը կը բերէ. «Զորախոտ, 24 Հոկտեմբեր:
Զարգորիւքի իշխանանքն պարտաւ» որ ի Վարդ-
եւուսգովքաւ, զրեթ ի մարդըլ տարեցաւ, զիստաւորաբար
շատ հնութիւնք եւ թանկութիւնք իրեր հրգեհի ծա-
րակ եղան: Հէնքն ամբողջ 20.000 Ֆրոսինի ապա-
հայագրուած էր: Պէտք ըլլաւ երկրորդ օրն ստու-
գեցաւ, թէ իշխանին մատենագրարանն ամբողջ տը-
րած է: Մատենագրարանին Տայրիւքն մէկ իւրագրիւն
ալ (տե՛ս Հաճախ Եւսթիոս, Թ. 4), որ լեհահայ
գաղթականութեան ինչ ինչ յիշատակարաններ կը
ընկալեալէին, անշուշտ նոյնպէս այլոսն են:

Պրիստիկի նոր արտեստանահանքը:

Պրիստիկի արտեստանահանքն՝ որ 1888ին
պիտի ըլլայ, մեր այս արտեստանահանքի դարուն
մէջ բարբառի նոր օրինակած մը պիտի ունենայ:
Մինչեւ հիմայ արտեստանահանքի մէջ իւրաքան-
չիւք տերութեանց յաւարկած աւարկաններն զատ
զատ ըստ կարգի տերութեանց կը շարուէին, որով
իւրաքանչիւր տերութեանց յաւարկանութեան
ստորինքն կը ծանցուէր: Բայց առով զփոսարին
եր իւրաքանչիւր նոյն տեսակ աւարկաններն իրարու
հետ համեմատել: Գարաւալ լաւագոյն աւարկայից
համար միայն պատուել միտալ կը տրուէր, որ աւար-
կան փոխադրելու ծախքին նպատակ մը չէր մատու-
ցաներ: Պրիստիկի արտեստանահանքն այս թերու-
թիւնները պիտի չունենայ: Աւարկաններն ոչ ըստ
կարգի տերութեանց, այլ ըստ կարգի գիտութեանց
եւ արտեստանի պիտի չարտեսնեն բաժնեկող վեց գիտա-
ւոր խմբերու, որ են 1. Ազատ եւ անարարութեան
արտեստան: 2. Արտեստանութիւն: 3. Նաւար-
կութիւն եւ կենդան ապահովութեան կազմակը:
4. Պրիստիկի արտեստանութիւն: 5. Վաճառահանութիւն:
6. Երկրորդականութիւն: 7. Մատենական գործնական
պատշաճ: Այս վեց խմբերն ունին զարմեալ 21 բա-
ժնեկներ, որ ճարտարութեան, արտեստանի, գիտու-
թեան եւ գիտելու առն ծրուքը կը սպասեն:
Փորձանակ պատուել նշանի՝ պիտի շնորհուի ստակի
գումար, այնպէս որ արտեստանահանքին մասնա-
կողմն յայտ ունի մեծամեծ շահուց: Ամէն մէկ վեց
խմբին մէջ աւարկան էլլող պիտի առնուի 50.000 Ֆր.
իւր յաւրճը: Հետհետեւ նուազագոյն: Ամէն ի
միտանի կիս փէն Ֆր. պարգեւ պիտի տրուի: Ասկէ

զատ արտեստանահանքին աւարկաններն մէկ միտան
Ֆրանքի բան պիտի գնուի աւելութեան կողմանէ եւ
գինականութիւն պիտի ըլլայ: Այս ամէնը Բեդ-
գիտ առանձին հրաւիրանաց թղթերով պիտի ծա-
նուցանեն աշխարհիս առն տերութեանց: Առանց
տարակուսի ամէնքն մասնակից պիտի ըլլան տար,
եւ ստիկայ արտեստանահանքի պատանութեան մէջ
նշանաւոր զուրի մը պիտի գրուէ:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Որթմանիկն դէմ նոր դարման:

Մշտնադարման որթմանիկն (Phylloxera vasti-
trix) Աստուից-Հուսագարից այգեշատ երկիրներն
սիրած է յառաջ գալ եւ արդէն Պոստարիւթէ տա-
գին անցած դէպ ի վիճեան կը յառաջէ: Այս պատ-
ճառաւ սկսած է աւարկական ուսումնականու-
թիւնն առն փորձ փորձել այս մեծ շարեւոր առջեւ
առնելու: Այսպէս Արտա գինեշատ քաղաքին Մայ-
եր անուն գինեշատան Փաւլիս գիւղից այգիներուն
վրայ՝ որ որթմանիկն արձակած են, փորձ մ'ըրաւ
որ առանձին տարին արդէն յաւրճած է: Մայեր շատ
փորձեր ընելէն ետեւ գիւղացւոյ մը խորհրդին ան-
աւարձ ըլլաւ: որթմանիկն արձակած կը փորձ եւ
հոգին բարբառիկն կ'ապատէ եւ կէս լիտր արձառամեղ
կը լեցընէ ամէն մէկ որթիցն արմատոյն վրայ, այ-
նուհետեւ արմատն աղբով կը պատէ վրան ալ հող
կը լեցընէ: Որթմանիկն որ արդէն գեղեցած էին
եւ ամենեւին պատուել չէին տուած, այս տարի նոր
գորաւոր ծրուք արձակել են եւ շատ պատշաճ են
տուած: Որթմանիկն որթմանիկն ընդմէջ ընդ-
հանդակեալ գինեգործութեան եւ թէ ի մասնաւոր
իւրաքանչիւր գաւառացի երջանկութեան համար մեծ
նշանակութիւն ունի, պէտք են մասնագէտք եւ
ամէն այգեգործք այս փորձն ընել, որ այնպէս գիւ-
րին եւ լեւեթեագին է, եւ ընդ հակառակն բնաւ
վնասակար չի կրնար ըլլալ:

Պարտիզն եւ յանկարտներն միջնակները ննացընել:

Մըլընք ձեռքն ապստելու համար պարտիզն
բոլորտիքը պէտք է փաղանգամուշի (lavande, Լա-
վանդ) անկէ, եւ այս զին այն գին քանի մը տնկայ
վրայ ծաղիկ թողուլ: Վասն զի միջնակք գիտարա-
ւար տար ծաղիկ կը խորշկէ: Նստեւ ծառերու՝
գիտարաւար գեղեթի եւ ծիրանոյ բոլորտիքը, որոնց
քով միջնակք շատ սիրով իրենց բնակութիւնը կը
հաստատեն, փաղանգամուշի անկէլը նոյն արգիւններն
յառաջ կը բերէ: Իսկ սենեկայ եւ մասանի համար
փաղանգամուշի ծաղիկը կը գործածուի:

Փնթալը ննդիկ:

Գերմանիա փնթալի աւելի գորը կանանց,
նստեւ գորը կամ կապուտի գէ ներկուի: Բայց միտ
գնելով իմացուցաւ՝ որ փնթալը կանանց եւ կա-
պուտ ներկելը վնասակար է մեղուաց: Ինչպէս ամէն
մշտագոյն նոյնպէս գորը կանանց փնթալները չընա-
պատող օգը շատ կը վնասայ գարնանային արեւաւ
նաւագայութիւններն: Ասով մեղուք կը ստիպուին ծաւ:

մանակէն յառաջ գտար ելելու թափառելու բայց
որք քնու զով ըլլալով՝ իրենցմէ շատերը կը սա-
սին, իսկ ամենուն միտադին ներկայիս փեթակաց
մէջ օգը շատ տաք ըլլալով՝ մեղքը կէտորան սա-
տիկ տոթիդ անգործ կը մնան եւ աշխատութեան
ժամանակը կը վառեն։ Եթէ ճերմակ, բայց դարձ, բայց
գեղին ներկուի փեթակն այս ամէն չարացաւ առջեւ
կանտուրի։ Ընդհանրապէս մեղրաբարձը միտ քնե-
լու են՝ որ փեթակը հոգեանաւոր ծառի տակ գորուի։

ՄԵՆԵՐԱԴՈՒՐԵ

Աշխարհին հնագոյն լրագիրք։

ԴՆնացիք կը պարծին թէ աշխարհին հնա-
գոյն լրագիրն է։ Քիչի փառ անուն ճններէն լրագիրն,
որ՝ ինչպէս իրենք կ'ըսեն, ժ. դարուն՝ 911 ին հա-
ստատած եւ եւ յայտը կը տեսէ։ Լիմայ արդէն կը
պատրաստուին ճննացիք ասոր 1000 ամեայ յարեւա-
նը կատարել։ Այս լրագիրն ի սկզբան երբեմն երբեմն
կը հրատարակուէր, 1361 էն ի վեր շարաւթական էր,
իսկ 1804 էն ի վեր ամէն օր երեք անգամ կը հրա-
տարակուի։ Առաւտեան թիւն զեղին թիւդոյ վրայ
է եւ վաճառականաց համար է։ Կէս օրուան սպի-
տակ թիւդոյ վրայ է եւ կը ծանոցանէ պաշտօնա-
կան որոշմունքն եւ նորարարքն։ Երեկոյեան թիւը
կամրիթ թիւդոյ վրայ է եւ կը բովանդակէ միայն ա-
ռաւորորդ յօդուած։ Այս լրագիրը խմբագիրք թե-
ն վեց զինուորական անձինք են եւ տարութենէն ա-
ռաւ առիկի ունին, սակայն լրագիրն 400 միլիոն
ժողովրդեան մէջ հազիւ 14.000 բաժանարգ ունի։

Քիչի մն հնոցութիւն՝ յայտարար նկարագիր։

Սոքոս ժառք՝ զանազան պատմական-նկա-
րիչ մարգկային բնաթօռութեան վրայ գիրք մը
հրատարակեց նորերս, որուն մէջ լքիթ վրայ կը
խօսի ընդարձակ։ Քիչի մն մեծութիւնը, կ'ըսէ, թա-
քերու եւ կրծոց ամման հետ յարաբերութեան
մէջ է. անոր համար հին արուեստագէտք այն ար-
ձաններուն՝ որ զօրութիւն եւ արիւթիւնէն պիտի ջու-
ցընէին, ազգուներ մեծ կը նկարէին։ Վասն զի մար-
մաւոր աշխատութիւնն տեսի շուշ առնելու ստի-
պելով՝ ազգուներն ալ կը մեծցընէ։ Երկիւղն ու
բարկութիւնը նայն արգելուր յառաջ կը բերեն։
Բնագոյն մեծաւը ծայրը մեծապէս կը զորացընէ։
Զորու որսաւարածայններն քիչ անգամ՝ փոքր քիթ
կ'ունենան։ Քիթը նաեւ մեր հոգեկան զօրութեան
չափն ալ կը ջուցընէ։ Անշարժական տալեն քիթին
երկայն ամէն անտերէն աւելի աննշարժ եւ տեւեւ
Թ. Երբ տալեն կը սկսի շափահաս ըլլալ՝ քիթն ալ
կը սկսի աճել։ Եթէ տալեն հաստիկ առնու եւ ա-
կայն քիթն իւր աղայութեան փոքրիկ ձեւը պահէ,
կընտրեալ տալենը ըլլալ՝ որ այնպիսիայն նորագործին
անկատար եւ անկերպարան է։ Ընդհանրապէս կա-
տարաւ աճան քիթ մը նշան է հաստատութեան,
աննշարժականութեան, խորհրդականութեան եւ հի-
մադրականութեան։ Քիթին ձեւը կոմեալ է նաեւ
բարձրագոյնութեան աստիճանէն։ Աշուտական
քիթն հոգեպէս եւ բարոյական բարձրագոյն կրթու-
թիւնն ունեցող ազգաց յայտարար նշան է։ Կոշտ,
վայրենի ազգերու քիթը՝ փոքր, կոշտ եւ տեւե մե-
ղապատած մէն է։ Ըստ այսմ՝ քիթերու ձեւերն յի-

շերու եւ նաեւ ազգերու նկարագիրը կ'որոշէ։ Յու-
նաց եւ Լուովացեաց քիթերու ձեւը նոյն է։

Յոյնք՝ իրեն ներկայացուցիչք արուեստա-
գէտ հանձնարը եւ գեղեցիկ ճաշակի, ուղղը եւ
ազատ ձեւով քիթ ունենին, ուր Լուովացիք՝ որ
աւելի զօրութիւն եւ խոհեմութիւն ունենին, փոքր
ինչ արծուներէիք էին։ Ի վերջոյ հնդկական հետեւե-
եալ ընդհանուր կանոններ կու տայ։ Որոնք
կարծ եւ կոտմակէ քիթ ունին՝ նեղագոր եւ խա-
բեայ կ'ըլլան։ Որոնք որ շիտակ եւ ազնիւ քիթ
ունին՝ ճաշակաւոր եւ աշուտամիտ կ'ըլլան։ Որոնք
որ արծուներէիք են՝ զատող, խոհեմ եւ անձնասեր
կ'ըլլան։ Որոնք որ կոշտ եւ անազնիւ քիթ ունին,
կոշտ կ'ըլլան եւ զատողութիւն (taut) չեն ունենար։

— Նմանապէս Տ՝ Կարբէ՝ ի Պաղէ մարգու
գործածած հողաւթափն կը ճանաչայ անոր նկարա-
գիրը։ Ատր ըստին նոյնը՝ ետքէ հողաւթափը
գրեմի մ'ամիս գործածելով՝ կրունկն ու ներքանն
հատարապէս մայած է, գործածողն գործունեայ
արուեստաւոր, վատահէլի պատմութեան, նմանակ
ամուսին կամ քրանչիւթ մայր մըն է։ Եթէ միայն
արտաքին եզրը մայած է՝ նշան է վերաշուտան եւ
արտաւոյ բնաստութեան, վառվառն եւ յանդուգն
խառնուածոյ։ Իսկ եթէ ներքին եզրերը մայած
են, եթէ տերն այր է՝ ինք զինքն որոշը չգիտող
եւ ակար է, իսկ եթէ կին է՝ համաս է եւ պար-
կնաւ։ Ով որ միայն արտաքին եզրը եւ ծայրը միայն
կը մաշեցընէ, բայց միւս ամէն մասը գրեթէ նոր կը
պահէ, այնպիսին երկրային անկեղծութիւն կ'ու-
նենայ։ — Եթէ ուղիւնք այս կանոնաց համաձայն գա-
տառասան բնէ՝ պիտի ստիպուինք բնէ՝ որ Տ՝ Կար-
բէի հողաւթափին միայն արտաքին եզրը մայած է։

ՎԵՐԱԳԵՐԵԼԵՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Աւտոնիոյ եւ Հունգարիոյ խորհրդանոցաց Պատ-
գաւաւորութեան (delegation) ժողովները քաղաքուտ առ-
թիւ (Հոկտ. 29) Վենիսիա Սալոն երկրկնի ալ զատ
զատ մեղախօսութիւն ըրաւ, որուն այն մասնի՝ որ Եւ-
րոպայի ընդհանուր վիճակին կապակցութիւն ունի,
մտադրութեան արժանի է։

«Ուրախութեամբ կարող եմ հաստատել, ըստ,
թէ միապետութեան արտաքին յարաբերութիւնը
նպատակաւոր եւ ուրախալից եմ իմացու ցարդ։ Ան
կատարաւորութեան յարաբերութեան քաղաքականութեան
որ կը յիշու պակէ վստահութիւնն են դաշման վրայ
հիմնաւոր իրաւանց զիմակը, ոչ միայն համաժողովն են
հասանալութեան կը գտնէ, այլ ամեն ամիսը ձեռնարկ։

«Եւ ցաւով որ Պոկլիսիոյ իտիլիոյ տակաւին
վերջացած չէ. այլ են այնպէս յառաջ եմ որ պատ-
հետն են իւր իտիլիանիսիոյ պակն, են վեր-
ջապէս այնպիսի ներքով յառաջ, որ կարելի ըլլայ
Պոկլիսիոյ ընդհանրի բարձրագոյն միաբանելու ձե-
րապակն դաշման են շահուց հետ։

«Թեպետ տակաւին անպակտանութեան հոգը
կը տիրէ Եւրոպայի վրայ, որով եւ կատարաւոր-
ութեան կը ստիպուին այնպիսի վարկեր՝ որ միապե-
տութեան պաշտպանող զօրութեան նկատմամբ ի
գործ դրած հոգաբարձութիւնն ուրիշներէն վնաս
չմնայ։ Եւ այնպէս իրաւաւոր կը յառաջանայ
թէ իտալիանութեան պակնայմը։ Ըստով տեղու-
թեան ձեռնարկն ձգարմն են իրենց ամմակ կա-